

Kto czyta - żyje wielokrotnie

***NEURODYDAKTYKA A INSPIROWANIE
I UPOWSZECHNIANIE CZYTELNICTWA.***

OPRACOWAŁA: RENATA CZAPCZYŃSKA

Plan

CZEŚĆ I

- ❑ czytanie jako proces twórczy
- ❑ kształtowanie motywacji i techniki czytania
- ❑ jak szybko czytasz i czy masz na to wpływ?
- ❑ na czym polega szybkie czytanie?

CZEŚĆ II

- ❑ ćwiczenia praktyczne – pole widzenia, fonetyzacja, regresja, rozumienie, doskonalenie pamięci i koncentracji
- ❑ sposoby wykorzystania ćwiczeń w pracy z uczniem

Cele do osiągnięcia

Nauczyciel zna podstawy szybkiego czytania,
rodzaje ćwiczeń oraz potrafi zaplanować ich wykorzystanie
w trakcie codziennej pracy z uczniem , rozwija kompetencje,
wspiera uzdolnienia
w zakresie kontaktu uczniów z tekstem.

Założenia neurodydaktyki – nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi.

NEURODYDAKTYKA

postuluje taki sposób organizacji procesu dydaktycznego, który jest w zgodzie z naturalnymi preferencjami pracy ludzkich mózgów.

Godne polecenia

dr Marek Kaczmarzyk

<https://www.youtube.com/watch?v=AXLp-OkhdbQ>

Nauka zgodna z naturą mózgu to:

- ❑ nauka dobrowolna
- ❑ nauka bez ocen
- ❑ nauka aktywna, przez uczestniczenie, działanie, doświadczenie
- ❑ nauka wszystkimi zmysłami

Nauczanie przyjazne mózgowi bazuje na

- ❑ ciekawości poznawczej uczniów
- ❑ wykorzystuje silne strony mózgu,
- ❑ łączy wiedzę czysto kognitywną z emocjami
- ❑ pozwala uczniom na stawianie hipotez i samodzielne szukanie rozwiązań, nie ogranicza się jedynie do czysto werbalnego przekazu
- ❑ odwołuje się do wielu modalności i ułatwia łączenie pojedynczych informacji w spójną całość

Naturalny proces uczenia się etapy:

Etap I **Motywacja** *Po co mi to?*

Etap II **Początek praktyki** *Chodzę, pytam*

Etap III **Ćwiczenie umiejętności** *Ćwiczę*

Etap IV **Praktyka umiejętności** *Ćwiczę i osiągam sukces*

Etap V **Doskonalenie umiejętności** *Czerpię przyjemność*

Etap VI **Mistrzostwo** *Nauczam i ulepszam*

Uczenie się -neurony lustrzane

-komórki w naszym mózgu, które odzwierciedlają
cudze działania, intencje i emocje,
otwierają drogę do porozumiewania się i uczenia,

Czego potrzebują uczniowie?

CZASU, WSPARCIA, WZORCÓW

proces uczenia się:

- obserwacja dorosłego dostarczającego modeli,
naśladowanie,
- samodzielne wykonanie zadania,
- szukanie własnej drogi, czyli odchodzenie od podanych wzorców
i wykonywanie zadań według własnych

Kultura błędu

1. W nauczaniu przyjaznym mózgowi, błędy traktowane są jako immanentny, naturalny i oczywisty element procesu uczenia się.
1. Neurodydaktyka zakłada, że nie można uczyć się nie popełniając błędów, potrafi twórczo te błędy wykorzystać.
1. Uczeń wie, że ma prawo je popełniać, więc nie boi się wybierać trudnych, obarczonych ryzykiem rozwiązań.

Marzena Żylińska „*Neurodydaktyka*”

Co ma wspólnego uczenie się z prowadzeniem wielbłąda do wodopoju?

czyli o różnych aspektach tworzenia atmosfery sprzyjającej uczeniu się

© Can Stock Photo - csp8320508

REFLEKSJA...

CZEŚĆ I

TEORETYCZNE PODSTAWY

Czytanie - definicja

„Czytanie to kojarzenie znaków pisma jakiegoś języka z treścią danego tekstu. Może być głośne lub ciche... Nauka czytania nie kończy się w klasie I szkoły podstawowej, lecz zajmuje sporo miejsca w kolejnych klasach, przy czym celem kolejnych faz staje się nabywanie coraz większej biegłości w czytaniu, rozwój rozumienia (...) coraz trudniejszych tekstów, a przy czytaniu głośnym odpowiednie stosowanie akcentów logicznych i emocjonalnych oraz stały wzrost estetyki czytania” **Wincenty Okoń**, Słownik pedagogiczny, Warszawa 1975

„Czytanie jest to proces w którym czytający na podstawie analizy i syntezy początkowo wzrokowo-słuchowej, a następnie analizy i syntezy wzrokowej łączy sobie znane znaki graficzne, litery w pewne całości o określonej logicznej treści, wywołującej w umyśle odpowiednie wyobrażenia i skojarzenia wyznaczające uczucia” **Irena Dudzińska**, Dziecko sześćoletnie uczy się czytać, Warszawa 1980

Czytanie

85 % wiedzy trafia do nas drogą czytelniczą

Gdy słowa i zwroty widziane są jako całości ułatwiają percepcję. Wytrawni czytelnicy czytają całe słowa, a nawet zwroty, korzystając z mechanizmu antycypacji.

Podczas **szybkiej percepcji** ważne są:

- ❑ pierwsze litery wyrazu (pomagają nam dopowiedzieć sobie, jaki to wyraz)
- ❑ kształt wyrazu, litery podliniowe (mające wypustki do dołu np. y, j, p, g), litery nadliniowe (mające wypustki do góry np. t, d, f, k, ł, b)
- ❑ długość słowa (dlatego gorzej odczytujemy wyrazy zapisane wielkimi literami)

Etapy w trakcie procesu czytania:

- spostrzeganie graficznych znaków słów
- rozumienie poszczególnych słów
- zapamiętanie sensu przeczytanych wyrazów w momencie, gdy czyta się następne
- antycypacja dalszego ciągu czytanego tekstu od strony językowej lub semantycznej (wywołują ją sugestywne zwroty tekstu, narzucające konkretne wyobrażenia lub skojarzenia)
- kojarzenie poszczególnych jednostek znaczeniowych w całości myślowe
- weryfikacja przewidywań podczas powrotu do przeczytanego tekstu lub szukanie logicznych powiązań sensu różnych elementów

Jan Zborowski, *Początkowa nauka czytania*, Warszawa 1959

Czytanie zaliczane jest do procesów twórczych

Obejmuje wszystkie skomplikowane procesy myślowe, które uaktywniają się w interpretacji pojęć i znaczeń pobudzonych przez rozpoznawanie drukowanych symboli.

Umownie podzielić można na trzy etapy:

- ❑ czytanie zawartej w tekście informacji
- ❑ zrozumienie jej
- ❑ zapamiętanie

Miles Tinker, Podstawy efektywnego czytania

Szybkie czytanie – typowe przeszkody

Dzisiaj czytają wszyscy & lecz umiejętność efektywnego czytania posiada niewielu.

- ❑ zaniechanie kształcenia umiejętności czytania szczególnie w wieku 12-19 lat (w tym okresie bardzo dynamicznie rośnie tempo przyswajania informacji, a także utrwalają się niewłaściwe nawyki czytania)
- ❑ stosowane metody nauki czytania (naukę zakańczamy na etapie liter, sylab i wyrazów)
- ❑ niewiedza, że możesz czytać szybciej, kilkakrotne czytanie tych samych partii tekstu
- ❑ brak wykształcenia nawyków czytelniczych, czytając wolniej, w nierównym tempie mamy tendencję do szybszego znudzenia się, utraty koncentracji
- ❑ lęk, że jak zaczniesz czytać szybko, to mniej zrozumiesz
- ❑ czytanie słowa po słowie, zamiast czytania całych zdań
- ❑ dysleksja
- ❑ osoba czytająca wolniej musi wykonać większą pracę umysłową
- ❑ szybciej czytają cholerycy i sangwinicy
- ❑ wzrokowcy łatwiej opanowują technikę czytania, słuchowcy mają potrzebę werbalizacji

NA CZYM POLEGA SZYBKIE CZYTANIE?

SZYBKIE CZYTANIE & ŚWIADOME CZYTANIE

- ❑ maksymalne wykorzystanie potencjału swoich oczu i mózgu
- ❑ dobra motywacja
- ❑ jasny cel
- ❑ czytać z wykorzystaniem szerokiego, peryferyjnego pola widzenia
- ❑ zapanować nad ruchami własnych oczu, eliminować regresję, skracać do minimum czas rozpoznawania informacji graficznych
- ❑ doskonalenie pamięci i koncentracji
- ❑ przewidywanie tekstu na podstawie kształtu i długości wyrazów,
- ❑ nauczyć się rozumieć tekst bez konieczności powtarzania go w myślach
- ❑ poszerzać zasób słów

Istota treningu efektywnego czytania

Cel

zdobycie umiejętności
szybkiego i skutecznego
czytania

Cel

utrzymanie wysokiego
stopnia zrozumienia
i zapamiętania informacji
zawartych w tekście

WARUNEK:

systematyczna praca

motywacja

wiara w sukces

zerwanie ze starymi nawykami

innovacyjne spojrzenie

wytrwałość

Kryteria – ocena

Liczba słów na minutę	Ocena
poniżej 50	bardzo źle
50-100	źle
100-125	poniżej średniej
125-150	średnio
150-200	dobrze
200-300	bardzo dobrze
300 i więcej	wyróżniający się

Stopień zrozumienia	Ocena
0 -40%	słaby
40-60%	przeciętny
60-80%	dobry
80-100%	bardzo dobry

Warunki skutecznego i szybkiego czytania

- ❑ stan wiedzy – zasób wiadomości
- ❑ stopień nasycenia tekstu informacjami
- ❑ budowa kompozycyjna, styl autora, językowe środki wyrazu, kolor czcionki, układ tekstu, krój czcionki
- ❑ znajomość słownictwa
- ❑ nastawienie psychologiczne, umiejętność kierowania uwagą, zdolność myślenia abstrakcyjnego, uogólnienia, uświadomienie celu, stosunek do książki
- ❑ biegłość techniczna w czytaniu
- ❑ świeży umysł i skupienie uwagi na treści, zdolność koncentracji
- ❑ pamięć, zdolność do przewidywania i domyślania się

Zasada

W zależności **CO** czytasz i w jakim **CELU** to czynisz zastosuj:

- ❑ czytanie **POBIEŻNE**
- ❑ czytanie **FRAGMENTARYCZNE**
- ❑ czytanie **STARANNE**
- ❑ **STUDIOWANIE** tekstu

TRZEBA BYĆ ELASTYCZNYM PRZY WYBORZE TEMPA CZYTANIA!

SZYBKIE A WOLNE CZYTANIE - RÓŻNICE

MOTYWACJA

Czytanie z jasno określonym celem i motywacją do przeczytania danego tekstu. Cel determinuje szybkość czytania oraz taki stopień zagłębienia się w treść, by móc ją zrozumieć.

SZYBKIE CZYTANIE zaczyna się zatem od **OKRESLENIA CELU I KONSEKWENTNEMU ZMIERZANIA DO NIEGO.**

CEL powinien być **PYTANIEM** i dobrze jest je zapisać.

Czytając musisz być **ŚWIADOM**, że nie jest **CI** potrzebne 100% informacji zawartych w tekście.

PRACA UMYSŁOWA & OTOCZENIE

Pozbądź się złodzieja czasu!

Pamiętaj o oświetleniu!

Książka pod kątem 45° do płaszczyzny blatu!

Twoja postawa! Sprzyjająca koncentracji!

SZYBKIE A WOLNE CZYTANIE - RÓŻNICE

POLE WIDZENIA

Rzecz oczywista. Mając szersze pole widzenia, widzimy więcej tekstu naraz. Czyli: Szersze pole widzenia= szybsze czytanie. Wprawny czytelnik zatrzymuje wzrok 2-3 razy w linijce. Przeciętne pole widzenia wynosi 20 znaków.

ROZUMIENIE TEKSTU

Jeśli umiemy koncentrować naszą uwagę na tekście, to nie musimy wracać wzrokiem. Dużo osób wolno czytających podczas czytania zatrzymuje wzrok i wraca parę słów lub linijek. Podczas nauki szybkiego czytania należy eliminować to zjawisko.

ANTYCYPACJA

Czyli kojarzenie słów/zdań widząc tylko jego połowę. Nasz wzrok nie obejmuje wtedy całego tekstu, lecz nie tracimy cennych wiadomości. Antycypację można ćwiczyć czytając częściowo zasłonięty tekst.

SZYBKIE A WOLNE CZYTANIE - RÓŻNICE

„PRZESKOKI” WZROKU

Zatrzymania podczas czytania. Czytając szybko nie zatrzymujemy się tak często w tekście, to pozwala na zaoszczędzenie czasu. Szersze pole widzenia to większe przeskoki.

REGRESJA

Polega na cofaniu się wzroku. Powróceniu do fragmentów tekstu.

WSKAŹNIK

Ruch i kolor przyciągają uwagę. Wskaźnikiem podkreślamy czytany tekst, najpierw każde słowo po kolei, potem grupę wyrazów, linijkę po linijce.

FONETYZACJA WIDZĘ I ROZUMIEM !

Podczas wolnego czytania mówimy w myślach lub na głos czytany tekst, celem zrozumienia.

W szybkim czytaniu informacje przechodzą ze wzroku do mózgu:

WZROK - > MÓZG

a nie jak w wolnym:

WZROK - - > MOWA - - > MÓZG

fonetyzacja wewnętrzna & fonetyzacja zewnętrzna

SZYBKIE A WOLNE CZYTANIE - RÓŻNICE

ROZUMIENIE - DOSKONALENIE PAMIĘCI I KONCENTRACJI

Celem każdego czytania jest rozumienie, które obejmuje poszczególne słowa, połączenia wyrazowe i zdania. Poziom rozumienia zależy:

- ❑ od doświadczeń, zasobów czynnego i biernego słownika
- ❑ umiejętności identyfikowania znaczeń w kontekście wyciągania wniosków
- ❑ koncentracji uwagi oraz zdolności zapamiętywania.

PROCES PRZEBIEGA NA TRZECH POZIOMACH:

- ❑ poziom techniczny (dekodujemy znaki, odczytujemy litery i słowa, ale nie nadajemy im znaczenia)
- ❑ poziom semantyczny (następuje rozumienie znaków, znaczenie liter i słów, związków wyrazowych)
- ❑ poziom krytyczno-twórczy (interpretujemy znaczenie tekstu, czytamy między wierszami)

Rozumienie - czynniki

Kierowanie uwagą – umiejętność bardzo ważna, sprawa indywidualna, podlegająca samoobserwacji. Nie da się jej zastąpić żadnymi technicznymi nawykami szybkiego czytania. **Cechy uwagi:**

Pojemność (głębokość uwagi) zdolność szybkiego obejmowania dużych fragmentów tekstu i przyswajanie w sposób dostatecznie pełny ich treści.

Zakres (panoramiczność uwagi) zdolność równoczesnego pojmowania różnych aspektów tekstowego komunikatu, kojarzenia głównych i drugorzędnych stwierdzeń, myśli.

Zdolność przestawiania się – szybkie przechodzenie od jednej części tekstu do drugiej, przy jednoczesnym zachowaniu skutecznego orientowania się w tekście.

Stalość (ciągłość uwagi) nie pozwala na powstawanie ubocznych myśli i skojarzeń, nie związanych z treścią czytanego tekstu.

Selektywność (ukierunkowanie uwagi), to umiejętność podporządkowania uwagi konkretnemu zadaniu czytania.

Aktywizacja myślenia - wykorzystanie potencjału

Sposób - wykorzystanie algorytmów – integralnego i zróżnicowanego

Algorytm to reguły postępowania w określonych sytuacjach lub działaniach.

Algorytm czytania – **integralny** (całościowy), jego elementy:

- ❑ tytuł książki lub artykułu
- ❑ szczegółowe dane formalne
- ❑ zasadnicza treść (temat, myśl)
- ❑ dane faktograficzne
- ❑ cechy szczególne w kontekście dyskusyjnym i krytycznym
- ❑ elementów nowości materiału i możliwości praktycznego jego wykorzystania poszukiwanej informacji

Algorytm czytania – **zróżnicowany**, jego elementy:

- ❑ wydzielenie słów kluczowych
- ❑ wyodrębnienie szeregów znaczeniowych
- ❑ wydzielenie łańcucha desygnatów, to jest przedmiotów (myślowych, materialnych) odpowiadających poszczególnym nazwom)
- ❑ opracowanie desygnatów
- ❑ podjęcie decyzji na podstawie przeczytanego fragmentu

SZYBKIE A WOLNE CZYTANIE - RÓŻNICE

Wzrost prędkości czytania pociąga za sobą powiększanie pojemności pamięci, ponieważ **pamięć i czytanie są nierozłączne – im szybciej czytasz, tym więcej musisz zapamiętać w tym samym czasie.**

Ważne jest **kierowanie swoją uwagą** – utrzymywać ją na stałym, wysokim poziomie, podporządkowywać konkretnemu celowi, opanować zdolność szybkiego przechodzenia z jednego fragmentu do drugiego oraz kojarzenia głównych i drugorzędnych myśli autora.

Podczas czytania wykorzystujemy **pamięć krótkotrwałą**, czyli operacyjną oraz **trwałą**.

Pamięć krótkotrwałą (operacyjna) – gromadzone wskazówki i informacje otrzymane na krótko przed rozpoczęciem czynności lub w czasie jej trwania.

Pamięć trwałą – przechowywane są wiadomości nabyte w czasie nauki oraz uzyskane w wyniku doświadczenia zawodowego czy życiowego.

Selektywne metody czytania

Skaniowanie (scanning) – ang. przeczucie, przekartkowanie albo czytanie „*ślizgające*”. Praca z tekstem polega na poszukiwaniu np. cytatów, odpowiedzi na pytania, danych liczbowych, pojęć, sformułowań, numerów telefonów.

Skimirowanie ang. schemat – plan albo czytanie „*odwirowujące*” wolniejsze od pierwszego. Praca z tekstem polega na szybkim przejrzaniu tekstu dla zdobycia ogólnej orientacji w jego treści, uświadomienie sobie jego istoty, znaczenia, sensu.

Trzy rodzaje skimirowania:

- ❑ Bardzo pobieżne przeglądanie tekstu, potem dokładniejsze powtórne czytanie.
- ❑ Pełne i względnie dokładne przejrzanie tekstu kształtujące ogólne wrażenie.
- ❑ Ponowne przeglądanie tekstu w celu nauczenia się wcześniej już poznanego materiału lub odświeżenia w pamięci treści dla lepszego jej zapamiętania.

Założenie - korzyści

Zakładając, że będziemy czytali godzinę dziennie, to przeczytamy w ciągu roku około 50 książek.

Zwiększając tempo czytania czterokrotnie, możemy przeczytać ponad 200 książek!

Korzyści dla ucznia

- ❑ czas
- ❑ szybka nauka
- ❑ nowe umiejętności
- ❑ wiedza
- ❑ osiągnięcia
- ❑ zabawa
- ❑ podziw, szacunek

Treningowe metody czytania – B. Zakrzewskiej

Przebieg stosowanych ćwiczeń – etapy:

- czytanie wyrazów 1- sylabowych sensownych i bezsensownych,
- czytanie wyrazów wizualnie podobnych,
- czytanie wyrazów 1 i 2-sylabowych zróżnicowanych strukturalnie,
- czytanie wyrazów zawierających tę samą sylabę,
- czytanie wyrazów o określonych układach samogłoskowych,
- czytanie wyrazów z dwiema takimi samymi literami na początku,
- czytanie wyrazów mających dwie takie same litery na końcu,
- czytanie wyrazów z powtarzającymi się spółgłoskami,
- czytanie wyrazów z inwersyjnymi układami literowymi,
- czytanie wyrazów łatwych w połączeniu z trudnymi.

ZASADA: dwukrotne czytanie na czas - na początku i na końcu ćwiczenia.

Zestaw ćwiczeń dla dzieci z trudnościami w nauce czytania.

J. Baran

- Zestaw ćwiczeń wykorzystuje metodę czytania, w której za elementarną część wyrazu przyjmuje się **SYLABĘ**. Metoda sylabowa jest dla dziecka mającego trudności czytania łatwiejsza niż wykorzystywana na ogół metoda literowa.
- Zastosowanie rozbicia **wizualnego wyrazów na sylaby przy pomocy koloru** ułatwia dziecku **koncentrację uwagi** za każdym razem na odpowiednim **elemencie struktury wyrazu**. Dzięki różnicom w kolorze następujących po sobie sylab dziecko nie ma trudności z zachowaniem właściwej kolejności i łatwiej dokonuje syntezy wyrazu.

Trzy zeszyty ćwiczeń. Przewodnik dla nauczyciela.

Z PRZYMRÓŻENIEM OKA...

SZYBCIEJ CZYTASZ
- DŁUŻEJ WYPOCZYWASZ!

Część II

POLE WIDZENIA

Cel: zmniejszyć liczbę zatrzymań oka w linijce
 skrócić czas każdego zatrzymania

Pole widzenia - ćwiczenia

- Ćwiczenia z ramką
- Piramidy
- Kwadratowe tablice – porządkowanie
- Kolumny wyrazów
- Grupowanie
- Rytm czytania
- Czytanie szpaltami

FONETYZACJA

Cel: przełamanie „bariery fonicznej” postrzeganie wzrokowe

Fonetyzacja - ćwiczenia

DOSKONALENIE RYTMU

trenujemy rytm, skupiając całą uwagę na jego poprawności i ciągłości opanowawszy rytm czytać tekst lekki i interesujący z równoczesnym prawidłowym wystukiwaniem

RYTM I ZAPAMIĘTYWANIE

wystukiwanie w trakcie wzrokowego czytania tekstu określonego stałego rytmu, staramy się zrozumieć przeczytane zdania a następnie zapamiętanie przeczytanego tekstu

Wzory rymów:

Takty Uderzenia	pierwszy	drugi	trzeci	czwarty		
	1-2	3-4	5	6		
Takty Uderzenia	pierwszy	drugi	trzeci	czwarty	piąty	szósty
	1-2	3-4	5	6	7	8

REGRESJA

**Cel: pozbycie się lub istotne ograniczenia regresji czyli wstecznych ruchów oczu
lub wstecznych fiksacji (przerwy regresyjne)**

Regresja – ćwiczenia

- Poplątane linie
- Figury
- Ile liter?
- Podkreśl liczbę lub wyraz
- Czytanie ze wskaźnikiem

**ROZUMIENIE,
DOSKONALENIE
PAMIĘCI
I KONCENTRACJI**

Rozumienie, doskonalenie pamięci i koncentracji - ćwiczenia

- Czego nie było? ćwiczenia z wyrazami, ćwiczenia z liczbami
- Bierki
- Czytanie selektywne
- Tekst odwrotny
- Przysłowia
- Słowo w słowie
- Szyk liter
- Antonimy
- Antycypacja: brak słów i brak liter

MINI –TRENING

- ❑ poznanie własnej motywacji : *Chcę się nauczyć szybko czytać ponieważ.....*
- ❑ TEST z omówieniem, jakim jesteś czytelnikiem
- ❑ TEST nr 1 na prędkość czytania, obliczenie prędkości i efektywności czytania, poznanie pojęć, wzorów
- ❑ TEST nr 2 na zdolność koncentracji, obliczenie intensywności koncentracji
- ❑ wyznaczanie celu
- ❑ zwalczanie fonetyzacji
- ❑ czytanie z pomocą wskaźnika

POMIAR – KROK PO KROKU

- ❑ przygotuj stoper
- ❑ przygotuj tekst
- ❑ włącz stoper i zacznij czytać (swoje tempo)
- ❑ po przeczytaniu wyłącz stoper
- ❑ zapisz czas czytania
- ❑ odpowiedz na pytania nie zaglądnij do tekstu
- ❑ sprawdź poprawność odpowiedzi
- ❑ oblicz tempo czytania według wzoru
- ❑ oblicz stopień zrozumienia czytanego tekstu
- ❑ oblicz efektywność czytania
- ❑ zapisz wyniki

WZÓR

**prędkość czytania = liczba słów: czas czytania w sekundach x 60 min.
= ilość słów na minutę**

Prędkość czytania = (..... :) x 60 =

wskaźnik zrozumienia tekstu = liczba poprawnych odpowiedzi : ilość pytań =
stopień rozumienia tekstu

wskaźnik zrozumienia tekstu = : =

efektywność czytania = prędkość czytania x wskaźnik zrozumienia tekstu

efektywność czytania = x =

Praca z uczniem

**MÓJ
POMYSŁ**

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ